

1909. okl. 24.

Az emberi tökéletesség ismertető jegyei.

Nemhogy immár elértem volna a czélt, avagy hogy immár tökéletes volnék: hanem igyekezem, hogy ha elérhetném.
Fil. 3, 12.

Volt idő, k. afiai! midőn a tudomány, csak halvány csillagocska volt, s e halvány csillagocska fényét is a körülállók anynyira elzárták, hogy a nép alsóbb rétegei közé egy árva sugár ~~csak~~ sem hatolhatott le. S kik voltak ezek a körülállók? Magok a népvezetők: ~~a papok és a szűzök, kik a helyett, hogy a népnek a tudomány fényjét megmutatva, irány-~~csín~~nyit jelöltek volna ki azon cél elérésére, melyre minden embernek törekednie kell, mely levetkzötti emberi gyarlóságunkat és Istenhez fölemel, — e helyett mondom önhaszonlesésből ~~vastagabb~~ fátyolt vontak még azon isteni szikrára is, mely kiemeli az embert a föld göröngyei közül és Istennel ^{kef} rekonosítja, ~~és levezeték a népet a tudatlanság, a vakság sötét labirintjébe, a bűnök és babonák tömkelegébe... honnan, hogy kivergődhessék, csak több századok bölcs elméi fonhattak biztos fonalat...)~~ De végre mégis eljött az idő! Megsokallatta Isten, hogy azon teremtmény, melyet saját képére teremtett és istenségének szikráját lehelte beléje — oly vak legyen; és elküldé az idők teljességében az ő szent fiát, a Jézust, ~~közébe adván a több századok tapasztalataiból font fonalat, hogy kivezetesse útjuk az emberiséget a tudatlanság labirintjéből a szellemország fényes nappalára. És eljött a szeretetnek embere! és fölnyitá szemöket azoknak, kik eddig vakok valának és megvakitá azokat, tudománya igazságának fényével, a kik látnak vala.~~~~

És megszólalt a szeretetnek hangján: A mit akartok, hogy mások veletek cselekedjenek: ti is azt cselekedjétek másokkal. Szeressétek a ti felebarátaitokat, mint önnön magatokat; szeressétek

még ellenségeiteket is. Arról ismerlek meg, hogy az én tanítványaim vagytok, ha egymást szeretitek.

És megszólalt a hitnek hangján: az Isten egy és lélek, s a kik őt imádják, szükség: hogy lélekben és igazságban imádják.

És megszólalt az ő prófétai hangján: Ősmerjétek meg az igazságot, mert az igazság szabadokká tesz titeket. Legyetek tökéletesek, mint a ti menyneyi Atyátok tökéletes az egekben.

S a nép, melynek kebeléből a ^{diverzálás} ~~vágy~~ minden szeretetet kitépett, ~~mely legkegyetlenebb módon bánt ellenségeivel;~~ a nép, mely önvéreit hurczolta szivtelen bálványainak véres oltáira, a szeretet emberének szavára eszmélni kezdett!... ~~(Lelkében lángra gyúlt az eszme, s mint tenger dagály hullámozni, mint sivatar, mely elnyeléssel fenyegeti a világot — pedig csak a megromlott levegőt tisztítja meg —, háborogni kezdett.)~~ Bálvány-isteneit összerombolta,

minél kelet? s az egy igaz Istent lélekben és igazságban kezdte imádni!... S a nép vezetői? Megbotránkoztak ezen! ~~meg, mert elvesztették vele jövedelem forrásukat. ... S hogy jövedelem forrásuk ki ne apadjon, hogy az önézretre ébredt népet újból visszaterel-~~hessék a tudatlanság éjélébe: lázitónak nevezték a szeretet szeplőtelen gyermekét, s ~~oh türelmes Isten!~~ keresztre feszítették azt az embert, ki még a keresztnék keserves kinjai között is így imádkozott vad kinzóiért: Atyám bocsásd meg nekik, mert nem tudják, hogy mit cselekesznek!

Megfeszítették, mert azt hitték, hogy sirjába temetik tudományával együtt... De hiába tették kőkoporsóba, ~~hiába zárták barlang üregbe:~~ az eszme föltámadott! ~~(kitört a sírból s a halhatatlanság magasatos eszméjét hozta magával, mely zöld óztként tünik fel pályafutásunk küzdelmes sivatagján, mutatván nekünk az eget; hogy előre, előre törjünk; mert ott van a mi igazi hazánk!)~~

Igen! az eszmét nem ölheték meg, kitört a sírból s vezette s vezeti a népet, maholnap kétezred éven át, a tökélesedés felé s vezetni fogja mind végig; mert hála a gondviselésnek, az emberiség mind jobban, jobban kezdi megérteni Idvezitőnk nagy szellemét.

~~Igen k. aa!~~ Idvezitőnk szava nem hangzott el a pusztában: cselekvő tudománya napról-napra mind inkább nyilvánul az emberek tetteiben.

Lelkem örömmel telik el, ha elgondolom, hogy szeretett Magyar hazánkban is „szeretetházak“ épülnek, hogy az apátlan, anyátlan árváknak ne kelljen hontalanul bujdosniok saját honukban, — ne kelljen a szülők hiánya miatt erkölcsileg meghalniok, vagy koldusbottal kezeikben e rövid élet hosszú nyomorait átszenvedniök!

Örömmel telik el lelkem, ha a magtárokra, kórházakra, biztosító-társulatokra, iskolákra, egyetemekre, templomokra, tudomány- és biblia-terjesztő társulatokra gondolok. Örömmel telik el az én lelkem, mert a Jézus tudományát, a Jézus szellemét látom nyilvánulni ezekben az emberek között.

Oh, de ker. aa.! az emberiség mindezek mellett is még messze áll attól a tökéletességtől, melyhez közelednünk kötelességünk tette a mi Idvezítőnk. Bizony, bizony. Ha a nagy apostol anynyi ismeret, anynyi munka, tevékenység és siker után is így kiáltott fel: „Nem hogy immár elértem volna a célt, a vagy, hogy immár tökéletes volnék, hanem igyekezem, hogy ha elérhetném.“ bizony akkor az emberiség még inkább elmondhatja ezt magáról.

(Az emberiség még nem elég tökéletes! A háboruk ádáz zivatarjai — hányszor nem tiporják le az emberek vetéseit? Nem borzasztó örülség-e az emberek ez egymás gyilkolása? Oh, aa.! lelkem fáj, ha elgondolom, hogy a 19-ik század felvilágosultnak nevezett korában: irtó háborut visel egyik nemzet a másik ellen, egy-egy oktalan biboros ember haszonleső szeszélye miatt!...

Nem elég tökéletes még az emberiség! Még gazdag jutalmakat adnak ama pokoli gépek feltalálóinak, melyekkel a halálnak mentől nagyobb aratást lehet eszközölni!...

Még nem elég tökéletes az emberiség! Hány nép, hány nemzet jajgat még a zsarnokok kancsukái alatt?!

Még nem elég tökéletes az emberiség! A népek rétegei még gyűlölséggel viseltetnek egymás iránt a faj- és vallás-különbség miatt!... mintha bizony nem lennének mindnyájan egyenlően a jó Istennek gyermekei, mintha bizony nem lennének testvérei egymásnak!...

Oh, aa.! majd, ha az oktalan csaták zaja, a népek és nemzetek jajjai örökre megszűnnek; ha nem azt kérdezik: micsoda nemzet, vagy vallásbeli vagy? hanem csak azt nézik: hogy esze és munkásságával, ki, mennyit hasz-

nálhat embertársainak, akkor csak akkor lesz tökéletes az emberiség, — akkor, csak akkor nyer valódi megtestesülést a Jézus szelleme, a Jézus tudománya!...

De ez az idő még messze van ai! Sokan, s meglehet, hogy még közöttetek is többen — kételkednek e kor eljövételében; pedig annak el kell jönnie! csak minden egyes ember tegye meg kötelességeit. Igyekeztek mindenkivel tökéletes lenni a Jézus meghagyása szerint és az Isten országa meg lesz alapítva.)

A tökéletesedésre akarok buzdítani tehát e jelen alkalommal. (Kérem a jó Istent, hogy az ő szentlelkével ihlesse meg lelkemet, hogy meggyőzőleg beszélhessek, és a ti lelkeitek is, hogy váljanak gyümölcsözővé az igazság magvai.) Én afiai!

1. az értelem világában,
2. a szív nemességében,
3. a jócselekedetek gyakorlásában

látom leginkább körvonaloza ~~lenni~~ az egyes emberek tökéletességét; mig e három pontot fölfejttem: kérlek figyelmezzetek!

I. Ker. ai! Csak bujdosók vagyunk e föld határain! A mi hazánk, az ígélet földje, messze van. Előbb, mint Mózesnek le kellett vetnie saruit, midőn az égő csipkebokornál Isten színe előtt hitte magát: nekünk is le kell vetkeznünk minden földi szenvedélyeket, emberi gyarlóságokat, hogy szellemülten, Isten arcához hasonlólag jelenhessünk meg ama régen megígért Isten országába.

Bujdosunk e föld határain, mint Izráél népe bujdosott a pusztában. Minket is kinez az éhség, epeszt a szomszóság gyakorta; de ha ezekért megtagadnók szent hitünk Istenét és bálvány-istenek előtt kezdenék ujjongani: ~~bizony, bizony mondom tényleg~~, úgy járnánk, mint Izráél népe, nemhogy elérnők az ígélet földét, de még meg se láthatnók!

Veszélyes a mi utazásunk ai! mert test, vér és a világ folytonos incselkedéssel kísértenek, hogy az igazság ösvényéről leterelhessenek; s ha nem az értelem világa világosítja meg útunk tömkelegét, mint a ma a tüzoszlop: úgy eltévelyedünk, mint a magával jöhetőetlen gyermek a rengeteg erdőségben.

Midőn az élet szenvedései ránk nehezedenek; midőn jótetteinkért, csak hálátalansággal fizetnek az emberek; midőn szertetteink gyászos koporsója felett kell zokognunk, ~~bizony, bizony~~, ha a józan értelem nem mondaná nekünk: Isten próbára

teszi néha az ő választatjait: a hitetlenség ördöge rögtön hatalmában ejthetne.

Midőn látjuk, hogy a gonoszság néha diadalt ül az igazság felett; midőn a legigazabb ügynek buknia kell az emberek rosszakarata miatt; midőn látjuk, hogy a népek és nemzetek legigazabb barátai a keresztnek keserves kinjai alatt vérzenek el, — míg az árulók, az igazság kigunyolói nem egyszer — fényes hivataloknak, kényelmes életnek örvendhetnek: nem rendülne-e meg lelünk? . . . nem hajlanánk-e a bűn felé? ha a józan értelem nem mondaná a hit által: Isten látja a ti cselekedeteiteket és a szerint jutalmaz.

Bizony ai! józan-értelem nélkül minden lépésünkre megbotlanánk! ~~ah~~, mert a bűn ezer hálót sző ismeretlen utainkban, hogy hatalmába ejthessen, s ha nem látunk át titkos szövedékein, menthetlenek vagyunk!

(Ezer alakban kísért a bűn minden lépteinkben! Most bibor palástban öltözködve, kincsekkel megrakodva közeledik felénk, hogy az igaz utról letereljen; majd a hatalom menydörgő szavával akar reánk ijeszteni, hogy másokért boldogító elveinket megtagadjuk; most Delila csábjaival közeledik felénk, hogy megejtessen; majd judási karokkal ölelget, hogy csókjaival elárulhasson.)

Józan-értelemre kell hát szert tennünk, hogy mentek lehessünk a kísértések hatalmától! Józan-értelemre kell hát szert tennünk, ha a menyeyei Atya végtelen tökéletessége felé akarunk törekedni.

A józan-értelem az a ragyogó nap, melyet nem homályosíthatnak el a gyűlölet, harag, boszúállás, irigykedés, rágalom és a testiség szenvedélyeinek sötét fellegei, — hanem áttörve mindezek — éltető sugarának melegével új életet támaszt még a halál honában is.

A józan-értelem, az a megvesztegethetetlen bíró, mely nem engedi magát megvakíttatni a végrehajtott tettek külragyogásaitól, hanem mindennek belbecsét, indító okát, a lélek és szív belvilágának működését tekinti s a szerint ítél . . . s gyakran, a hol mások gyaláznak: ő magasztal . . . a hol mások magasztalnak: ő az igazság villámaival sujt!

A józan-értelem hoszszu tüdő, bölcs, megbocsátó, másoknak javát akaró. Jól mondja a nagy apostol: a z értelmes ember érett tanácsokat szeret, igazán jár, elméjében bölcs, megtartóztatja beszédét,

lhoszsu törővé leszén. ~~(Bizony)~~ ^{ki} eltér az értelem utjáról: meghal az!

Józan-értelemre tegyünk hát szert ai! oly felvilágosult józan-értelemre, minő a Jézusé volt. Minden tettünknek rugója az igazság legyen. Ne legyünk elfogultak se a személyek, se az eszmék iránt. Ne azt tekintsük, hogy ki, hanem, hogy mit mond? Ne a személy, hanem az igazság előtt hajoljunk meg.

Sem a vallás dolgaiban, se az események, vagy emberek megítélésében, sem semminemű dolgainkban ne hódoljunk vakon a mások véleményének; hanem öngondolkozásunkat, értelmünket is vessük latba, s ha így meggyőződünk az igazságról: kövessük azt, ha éppen kereszt lenne is a jutalom.

Mindazonáltal örködjünk magunk felett, nehogy az önbizottság határain átlépjünk! Ne ítéljünk, mielőtt nem vizsgálódnánk, hogy ne ítéltesünk! Önbizottan ne kiáltsuk: jöhet-e valami jó Názáretből? előbb menjünk és lássuk; vagy a nagy apostollal: mindeneket megpróbáljatok és a mi jó azt megtartsátok.

Józan értelemre kell szert tennünk, mert ha értelmünk világa tiszta: úgy ránk zudulhatnak az élet zivatarjai, de le nem roskadunk; lábunk elé szőheti a hízélgés csábos hálót, de meg nem tud ejteni; jöhet a bűn bibor palástban öltözködve, megrakodva kincsekkel, de el nem tud csábitani; ránk menydöröghet a hatalom vészes haragja, de meg nem tud ijeszteni; oh, így igazságunk érzetében nyugodt lélekkel üríthetjük ki a méreg-poharat, mint Sókratés; becsületünk érzetében bátran megyünk a halállal szembe, mint Regulus; meggyőződésünket, hitünket, ha kell, vérünkkel fogjuk megpecsételni, mint Idvezitőnk.

És nem csak a nagyoknak, nem csak a vezetőknek, hanem magának a népnek is józan-értelemmel kell birnia: „jaj a népnek, mely irott törvényeket vakon olvas és némán engedelmeskedik!“)

Legyetek azért szorgalmasok a mi menynei ^{édes} Atyánk hajlékának látogatásában. Hallgassátok figyelmesen az Ur igéit, mert az evangélium világossága meg fog szabadítani a lelki sötétségtől; mindenek felett ne vonjátok el gyermekeiteket a tanító-intézetekből; ott élesedik az elme, mint a küszürü által a kard, melylyel a babonák és előítéletek szövédékeit szétvághatja, mint a gordiusi csómot a nagy hódító; ez az a szent kőzár, melyben a

~~szellem sugarai a tudományok melegétől felgyuladnak, hogy egykor nappá tömörüljenek össze a jövődő boldogságának világa felett; ez az a szent, műhely, hol ama szegletkövek foragtatnak, melyen ama régen megígért Isten országa fog felépülni.)~~

Intve intelkek ai, hogy ti nem csak magatokért születtetek! tehetségeitekre igényt tart a haza, az emberiség! Józan-értelemre kell hát szert tennetek, hogy ne legyetek eszközei a pártérdekek hullámainak; józan-értelemre kell szert tennetek, mert ez parancsolja a keresztényi kötelesség; józan-értelemre kell szert tennetek, mert csak így nevezhetitek magatokat valódi keresztényeknek, mert csak így munkálhattak közre mindnyájan Isten országának mihamarábbi eljövételén! . . .

II. De a józan-értelem magára még nem elég! olyan ez szív nemesség nélkül, mint a sárba dobott gyémánt, melynek minden szépségét, minden fényét befödi a reá tapott iszap.

Mit érne a nap, ha átláthatlan sötét felhőkkel lenne mindig fődve?

Mit érne a folyam, ha csak forrásából merithetnénk tiszta, iható vizet?

Mit érne egy olyan szobor, melyen csak a fő lenne művészi kezek által kicsiszolva, a többi tagok pedig oly durvák lennének, hogy boszszankodással kiáltanánk fel szemlélésén: miért e gyönyörű fő ily durva testen?

Pedig ai! hányszor nem találkozunk az életben ily élő-szoborokkal? kiknek homlokukon a tudományak geniussa ragyog, de *de közel a gondolatok* keblök hideg és setét, mint a vakság éjszakája, melyben nem ragyog *elő, csak* a szeretetnek halvány csillagocskája sem, melyben nincsenek *nek, de* nemesebb emberi érzelmek; hanem a nemtelen vágyaknak hollóseregei, és a boszunak mérges viperái fészkelnek! *egy csöpp*

Oh, de az ilyen embereknek tudománya mit se ér! ember-telen szívöknek egyetlen egy tette: örök árnyat borít nagyságukra. Ime, ott van Könyves Kálmán, hazánk egykori nagy királya, ki tudományával korának századát messzre tulszárnyalja; de mint egy sötét éjszaka borítja el egy szivtelen tette az ő nagyságát.

Ha magasztos eszméire gondolunk, ha boldogító törvényeit olvassuk — miként törle el a megrögzött babonáságot s a tűz-próbát —: mint egy gnyulodó angyal előáll egy öt éves ártatlan gyermek, kisütött szemekkel és jajgató ajkakkal s szemeinek üregei

s ajkainak zokogásai azt kiáltják: nagy király! ime — ez is a te műved!

Nem, nem ai! a józan-értelem, a tudomány, semmit se ér szivnemesség nélkül. A szivnemesség olyan, mint a kohó, melyben a nemes érczek megtisztulnak, nemesebbekké válnak.

És mi adja a szivnek ezt a nemességet? Semmi egyéb, mint a vallásosság! de az igazi vallásosság, mely a nemtelen érzéseket is nemessékké tudja változtatni, mely oly érzéseket tud a kebelbe oltani, hogy a gyűlölet szeretetté, a boszu megbocsátássá, az ellenségeskedés barátsággá válik.

Az igaz vallásosság oly szent érzelmeket tud fakasztani, mely megtanít: szeretni ellenségeinket; áldani azokat, kik minket áthoznak; jól tenni azokkal, kik gyűlölnék; imádkozni azokért, kik háborgatnak és üldöznek bennünket.

(Az igaz vallásosság megtisztítja a keblet a nemtelen földi vágyaktól s helyébe az erénynek és erkölcsösségnek fehér liliomait ülteti, melyeknek segélyével az Isten zsámolyához fölemelkedhetünk, ötet láthatjuk és vele beszélhetünk az imádság szent nyelvén: mert az Istent csak azok láthatják, kiknek szivök tiszta.

De a vallásosság nemcsak szivünknek nemesítője, hanem boldogságunknak is főalapítója.

Midőn az est hollószárnyait kiterjeszti s reánk borul a setétség, milyen jól esik tudnunk azt, hogy van egy mindenható szerető édes Atya, ki őrt áll mifelettünk és szeretetének jobb kezével átölelve tartja a nagy mindenséget a setétnek homályában is. Vagy pedig, midőn a nap fölkel hajnal-ágyából s bibor-palástba öltözködve föláll a bércek ormaira, milyen boldogító, milyen édes érzés zajong ilyenkor vallásos keblünkben, mert megtestesülve látjuk magát az Isten szeretetét.

Ti magatok mondjátok meg ai! lehet-e boldog az, kinek kebelében nem él a hit? Én azt mondom: nem lehet! birjon bár a föld minden tudományával és anynyi kincscsel, hogy Peru gazdagságában szegény legyen hozzá képest. A mi a valódi boldogságot adja, az: egyedül a hit!

Mi az, mi fönntart a szenvedések sujtoló csapásai között, mi új erőt önt a csüggedt kebelbe s a fájó sebeket bekötözi a vigasztalás balsom-olajával?

Mi az, mi letörli homlokunkról jutalom nélküli fáradságos

munkánknak verejtékeit, — s a koldusnak is elviselhetőbbé teszi silány életét?

Mi az, mi a haldoklónak, az örök elválás perczeiben édes mosolyt idéz ajkaira?

A hit ez atyámfiai! a hit, mely bekopogtat, benyit az özvegyeknek, az árváknak, a szenvedőknek hajlékaiba s szeretetével átölelve, vigasztalólag mondja: a türöké és szenvedőké a menyneknek országa!

A hit az ai! mely leszál a haldoklónak ágyához és egy boldogabb újéletnek reményével biztatja: ember! ne félj a sirtóll! a sir egy újabb életnek ajtaja, melyen át egy boldogabb hazába juthatsz, hol az örökéletnek és örök boldogságnak részessévé leszel.

A hit tart fenn egész nemzeteket éppen úgy, mint egyeseket, mert a hit, a vallásosság a jobb érzelmek, az erkölcsök nevelője — melyek nélkül Roma megdül és rabigába görnyed.)

Hitet kell hát ker. ai! a tudmánynyal, a józan értelemmel párosítani, mert csak így lehet egység a szív és lélek között, s ez által boldogság, ha a szív épp oly nemes, mint a lélek.

III. Mondjátok meg ai! ha meglátnátok egy szép terebélyes fát, melynek ágai, mintegy lombsátor hajolnának szerte-szét és gazdagon megrakodva gyönyörű virágokkal, nemde így kiálnátok-e fel: milyen derék, milyen gyönyörű egy fa! De ha valaki ekkor megsugná tinéktek, hogy virágaiból sohasem fejlődnek gyümölcsök, hogy ez a szép fa gyümölcstelen, ugy-e? ekkor ezt mondanátok sohajtva utánna: milyen gazdagon gyümölcsözhetne, bekár, hogy mégis haszontalan!

Lám, ker. ai! e hasonlatban pálczát törtetek azok felett, kik mind az ~~lélek műveltségével~~ ^{a tudmánynyal} mind pedig a szív ~~nevelésével~~ ^{ha az ember} mességével birnak, de tehetségöknek gyönyörű virágai soha ^{adja az} sem fejlődnek gyümölcsökké. És nagyon helyesen! mert mit ér ^{a művelés} tehetség, ha nem gyümölcsöző, ha nem nyilvánul tettekben? ^{mind az a} Tettek jellemzik a valódi embert! tettek nélkül olyan bármily ^{szavakkal} rendkívüli tehetséggel is — ~~hogy a szentírás egyszerű, de velős~~ ^{műveltségével} ~~szavaival éljek~~ ^{szavakkal}, mint a véka alá rejtett gyertya. Mert ha minden ember csak ^{csak a} önmagának születne, ha Istentől nyert tehetsége által egész életének tapasztalatait, vagy találmányait nem mondaná, nem mutatná másnak, avagy nem jegyezná fel; őseitől

öröklött vagyonát, vagy saját szerzeményét csak önkényelmére fordítaná, nem gondolva közjó, emberiség, haza és semmi mással: ~~ah~~, úgy silány, együgyű, barom-életet élne az emberiség!

Lenne-e akkor tudomány? mely emberi hivatásunknak, ~~a tökéletesedésnek~~ — kikerülhetetlen eszköze — hiszen minden tudomány a századok tapasztalatainak ~~előadásai~~ ^{előadásai}, melyeket, az egyes ember ~~csak megért és szót ad azoknak.~~ ^{allaci a masinai?}

Födöttettek volna-e fel anynyi nagyszerű találmányok: ipar, kereskedelem, szóval mind azok, mik az emberi jólét előmozdítói?

Tett volna-e akkor valaki nagy, nemes áldozatokat az emberiség s a haza szent oltáira?

Lenne-e kihez fordulniok az elhagyatott szegényeknek! a kik egyedüli reménységöket felebarátaik könyörületeségeikben helyezik.

De félre e sötét gondolatokkal! az isteni véghetetlen bölcsesség másképpen teremtette az embert: nagyra törő lélekkel felruházott s csak valamennyire teremtett kisebbekké az angyaloknál; dicsőséggel és tisztelességgel megékesített; kebelünkbe oltotta a jó és rossz tudását; megajándékozott szabadakarattal és értésünkre adta, hogy létünkre és tehetségünkre igényt tart a haza s az emberiség; jogokkal ruházott fel: urrá tett a föld felett! de ker. ai! a kiknek jogaik vannak, azok egyszersmind kötelezettségek alá is vannak vetve és pedig annál több kötelezettségek alá, mentől több joggal bírnak. Avagy nem vagyunk-e kötelesek anynyi jótéteményekért, melyeket Istennek ingyen való keyelméből nyertünö: iránta háládatosak lenni, mint jó gyermekekhez illik? Nem vagyunk-e kötelesek azt imádni, parancsolatait hiven betölteni, ki létünk fentartója, sorsunk vezetője? Szülőink iránt, kik bölcsönk álmai felett örködtek, keblök melegén fölneveltek — nem vagyunk-e kötelesek hálás tisztelettel és szeretettel viseltetni? Felebarátaink iránt, kik közt vagyunk, élünk és mngunk; kik örmeink és fájdalmaink sorsossai: nem vagyunk-e kötelesek testvéri szeretettel viseltetni, mint egy Atyának gyermekei iránt? Hát kedves hazánk iránt, melynek ölelő karjai között élünk, melynek levegője táplál és nevel, hol szülőink, testvéreink, barátaink vannak vagy nyugosznak, hová anynyi édes emlék és anynyi remény csatol: nem vagyunk-e kötelesek önzetlen tiszta szeretettel és igaz hazafihoz illő áldozatkészséggel viseltetni?

Jogokkal vagyunk felruházva; de éppen ezrt: kötelezettségeink

is vannak; s e kötelezettségeket tudtunkra adta Isten józan-értelmünk és a kijelentés által.

A kijelentés tanított meg, hogy azt a szerető édes Atyát, azt a mindenek felett örökös nagy Istent, ki anynyi mindennel megajándékozott: tiszteljük, szeressük és imádjuk; de nem „Uram, Uram!” kiáltásokban, hanem léleekben és igazságban.

A kijelentés tanított meg: tiszteljed atyádat és anyádat, hogy hosszú életű légy e földön és jól légyen dolgod.

A kijelentés tanított meg, hogy szeressük felebarátainkat, mint önmagunkat, hogy az éhezőknek kenyeret, a szomjuhozónak vizet adjunk.

Józan értelmünk sugalja, hogy a jót — ne a háláért, haszon, vagy más érdekért tegyük, — mert így tettünknek nincs érdeme, nincs becse.

Józan értelmünk sugalja, hogy hazánkat szeressük, tegyünk meg érdekeiben mindent, a mivel csak jólétét előmozdíthatjuk; mert az egyes nemzetek hazája csak külön tüzhelyei azon nagy nemzetcsaládnak, melynek neve: emberiség; s az ily egyes tüzhelyek jólététől és boldogságától függ az összes nagy család jövőjének üdve, vagy a kijelentés szavaival élve: az Isten országának eljövetele.)

Föl hát ker. ai! miveljétek lelkeiteket; nemsítsátok szíveteket; a jócselekedetekben soha meg ne szünjétek; egyengessétek az Urnak utait; munkálkodjatok míg nappal van, mert eljő az éjszaka, melyen senki sem munkálkodhatik. Föl ker. ai! a nagy munkára, az emberiség jövő boldogságának megalapítására! Föl az Isten országa eljöveteleinek létesítésére, föl minden egyes ember, ki magát kereszténynek nevezi! Szégyen és gyalázat arra, ki lomhán vesztegel, ki a néki adott talentumokat földbe ássa vagy véka alá rejti! de szálljon minden áldás és dicsőség azokra, kik az idők jeleit megértve, ernyedetlenül munkálnak az emberiség jövőjéért. Amen.

R é d i g e r G é z a.